

Nr 117.

Av herr **Lindström** m. fl., om viss skatterestitution och skattebefrielse för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse samt Wenner-Grenska samfundet.

Genom beslut av 1942 års riksdag ha stiftelser och vissa föreningar, som hava till huvudsakligt ändamål att främja vetenskaplig forskning, blivit befriade från skattskyldighet från och med 1942 års inkomst. Till denna kategori höra Knut och Alice Wallenbergs stiftelse samt Wenner-Grenska samfundet. Däremot ha nämnda stiftelse och samfund, som varit befriade från beskattning t. o. m. 1937 års inkomst, jämlikt utslag av regeringsrätten av den 24 oktober 1941, fått erlægga eller komma att erlægga skatt för 1938—1941 års inkomster, vilken beskattning enligt beräkning upgår till det betydande sammanlagda beloppet av 2,429,813 kronor, därav 1,454,561 i kronoskott (inkl. värnskatt). Denna fyraårsbeskattning har, såsom närmare framgår av bilagda promemoria från vetenskapliga ledare av åtta olika institutioner och föreningar, som var för sig framgångsrikt arbeta på den svenska produktionens höjande, varit till stort men för dessas verksamhet och för den nödiga kontinuiteten i denna verksamhet.

En befrielse från beskattningen av 1938—1941 års inkomster synes därför befogad, så mycket mera som motioner till 1939 års riksdag både i första (nr 155) och andra (nr 312) kammaren inlämnades, varuti anhölls att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åvägabringande snarast möjligt av sådana lagbestämmelser, varigenom skattefrihet uttryckligen fastslås för stiftelser och vissa föreningar, vilkas avkastning går till samhällsgagneliga eller allmänt kulturella ändamål. I överensstämmelse med bevillningsutskottets betänkande (nr 5) föranledde visserligen motionerna ingen riksdagens åtgärd, men utskottet fann det synnerligen angeläget att en lösning av frågan snarast möjligt komme till stånd, och förutsatte, att på grundval av de på skattelagstiftningens område verksamma kommittéernas utredning proposition i ärendet skulle kunna föreläggas 1940 års riksdag, varigenom i varje fall 1940 och 1941 års inkomster skulle gått fria från beskattning. Det synes därför under alla omständigheter befogad, att skatterestitution beviljas för 1940 och 1941 års inkomster. Med tanke på att restitution av kommunalskattemedel ej här kan ifrågasättas och det därav förorsakade stora avbräck, som den till nationalekonomiskt gagn arbetande vetenskapliga forskningen ändå får vidkännas, även om restitution av statsskatterna för alla fyra åren beviljas, synes det emellertid skäligt, att restitution och befrielse från statsskatten för samtliga åren 1938—1941 års inkomster beviljas.

Vi hemställa därför,

att riksdagen måtte besluta restitution av de statsskattemedel, som Knut och Alice Wallenbergs stiftelse och Wenner-Grenska samfundet redan erlagt för 1938—1942 års inkomster, samt befrielse för den statsskatt, de ännu ha att erlægga för nämnda år.

Stockholm den 21 januari 1943.

Rickard Lindström.

Arthur Heiding.

Lennart Bondeson.

Arvid De Geer.

Axel Mannerskantz.

L. Tjällgren.

Ruben Wagnsson.

Knut Petersson.

P. M.

rörande anslag från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse samt Wenner-Grenska Samfundet till vetenskapligt-praktisk verksamhet av betydelse för landets näringsliv och produktion.

Som känt ha Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse samt Wenner-Grenska Samfundet under årens lopp genom betydande anslag möjliggjort och understött vetenskapliga forskningar och arbeten på många olika områden, bland dem icke minst sådana, som ha stor ekonomisk betydelse för vårt lands näringsliv och produktion, i första hand jordbruksproduktionen. Med hjälp av större engångsanslag ha åtskilliga viktiga nya forskningsinstitutioner kunnat grundas och förses med nödiga institutionsbyggnader, laboratorier och andra anläggningar för forskningens behov, bostäder för vetenskapsmän och andra tjänstemän samt modern och fullständig vetenskaplig utrustning. Bland sådana helt nya självständiga forskningsinstitutioner till det svenska näringslivets gagn må här särskilt nämnas Institutet för husdjursförädling, Viad, Undersöknings- och försöksanstalten för sötvattensfisket, Drottningholm, Stockholms Högskolas Vitamininstitut, Institutet för organisk kemisk forskning, Stockholm, Institutionen för växtförädling hos skogsträd, Ekebo, samt Wenner-Grens Institut för experimentell biologi, Stockholm. Slutligen har genom anslag från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse den nya institutionen för växtförädling hos fruktträd vid Balsgård kunnat preliminärt grundas.

Även flera redan förut existerande institutioner av erkänt stor ekonomisk betydelse för vårt lands näringsliv, bl. a. Handelshögskolan i Stockholm, Sveriges Utsädesförening i Svalöf, Svenska Vall- och Mosskulturföreningen ha erhållit större engångsdonationer eller särskilda årsanslag. Sälunda har Svalöfsinstitutionen därigenom kunnat grunda och uppehålla helt nya forskningsgrenar inom sin verksamhet, såsom kromosomförädling, köldlaboratorium och elektriska bestrålningsanläggningar.

1. *Föreningen för växtförädling av fruktträd, Kristianstad.*

En planerad stor praktiskt-vetenskaplig institution av framtida erkänt stor ekonomisk betydelse för vårt land, nämligen den som rör växtförädling hos fruktträd vid Balsgård, har tack vare anslag från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse om hittills sammanlagt 70,000 kronor kunnat, bland annat genom inköp av en mindre egendom för växtförädlingsförsöken, förbereda och i mindre skala påbörja växtförädlingsexperiment hos fruktträd. Ett större engångsanslag om ca 460,000 kronor (av kalkylerade 530,000 kronor ha 70,000 kronor redan beviljats) för uppförande av institutionsbyggnad med köldanläggningar, kromosomlaboratorium, bestrålningsväxthus, modern vetenskaplig utrustning m. m., effektiva bevattningsanläggningar, bostäder för tjänstemän o. s. v., är emellertid oundgängligen erforderligt, om växtförädlingen hos de viktigare fruktträdslagen skall kunna bedrivas med tillräckligt stort försöksmaterial och i alla övriga avseenden fullt rationellt, något som är en nödvändig förutsättning för erhållande av praktiskt-ekonomiska resultat inom en ej alltför avlägsen framtid. På grund av skattebeläggningen har ett sådant större anslag ej kunnat beviljas. Ett uppskjutande av dessa viktiga anläggningars företagande är framåt på grund av de väsentligt minskade anslagsmöjligheter, som uppstått genom beskattningen av 1938—1941 års inkomster, vore så mycket mera att beklaga, som den svenska fruktodlingen på grund av den särskilt i vissa områden mycket starka decimeringen av fruktträdsbestånden under 1940—1942 års tre stränga vintrar just nu har aktuellt och trängande behov av nya vinterhårdiga kvalitetssorter, vilka skulle framställas bland annat just med hjälp av nämnda köldlaboratorier, kromosomlaboratorier o. s. v. Varje års uppskov med denna viktiga fråga kan i nuvarande sakläge betecknas som en nationalekonomisk förlust för vårt land.

2. *Föreningen för växtförädling av skogsträd, Ekebo.*

Föreningen för växtförädling av skogsträd anhöll våren 1938 hos Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse om ett anslag på 400,550:— kronor för täckande av de för växtförädlingsarbetenas igångsättande erforderliga engångskostnaderna, vilken anhållan omgående beviljades. Tack vare nämnda anslag kunde föreningen omedelbart inköpa egendomen Ekebo i Svalöfs s:n till blivande huvudstation och där iordningställa den förutvarande huvudbyggnaden till institutionslokal, uppföra bestrålningsväxthus och köldlaboratorium samt en omfattande bänkgårdsanläggning ävensom tvenne bostadshus för föreståndare och försöksledare. Anslagssumman möjliggjorde även anskaffandet av förstklassig vetenskaplig och maskinell utrustning samt inköp av inventarier och referensbibliotek m. m. Våren 1942 har samma stiftelse beviljat föreningen ett ytterligare anslag på 49,940:— kronor för uppförande av förmansbostäder vid huvudanstalten på Ekebo.

Liksom det vid Sveriges Utsädesförenings förädlingsarbete visat sig nödvändigt att till särskilda filialstationer inom olika delar av landet koncentrera det lokala förädlingsarbetet, måste det i ännu högre grad för skogsträdsförädlingen anses ofrånkomligt att för liknande ändamål upprätta dylika. Genom välvilligt tillmötesgående från olika privathåll ha f. n. nödiga lokaler för fyra filialstationer erhållits. Anskaffandet av för filialstationernas fulla utnyttjande med nödvändighet erforderlig försöksjord har emellertid i flera fall vållat stora svårigheter. Särskilt den norrländska filialfrågan väntar ännu alltjämt på sin slutgiltiga

lösning. Förvärvandet av en för försöksändamål lämplig egendom med ett 30-tal tunnland öppen jord och ett 50-tal tunnland skogsmark synes här bliva den enda lösningen. Under nuvarande för skogsindustrierna brydsamma tider kunna de stora industriföretagen på skogsbrukets område här näppeligen träda hjälpande emellan. För den årliga driftens upprätthållande vid skogsträdförädlingen ha ju dessa redan från början sört för de nödiga medlens anskaffande. Föreningens för växtförädling av skogsträd hopp står därför även i fortsättningen till de tidigare anslagsgivande stiftelserna, då det gäller anskaffandet av medel för nya större engångskostnaders täckande. För ordnandet av den för svensk skogsträdförädling så betydelsefulla norrländska filialfrågan skulle ett anslag på i runt tal 200,000:— kronor vara erforderligt. Ett ytterligare uppskjutande av denna för Föreningen för växtförädling av skogsträd vitala fråga skulle för skogsträdförädlingens fortsatta utveckling vara i hög grad ödesdigert.

3. *Stockholms Högskolas kemiska forskningsinstitut d. v. s. Vitamin-Institutet (Biokemiska Institutet) och Institutet för organisk kemisk forskning.*

Dessa institut ha i huvudsak respektive helt och hållet grundats genom Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse. Båda instituten ha dessutom genom upprepade bidrag från Stiftelsen satts i stånd att genomföra, förutom rent vetenskapliga experimentalarbeten, även kemisk och kemiskt-teknisk forskning och utredningar i samband med för landets livsmedelsindustrier och kemiska industrier viktiga frågor. Bland hithörande arbeten må här endast nämnas dels sådana som angå vitaminisering av livsmedel (margarin och kvarnprodukter) och dels sådana som avse framställning av konsthartser och framställning och bearbetning av torvtjärar. Utan samma Stiftelses bidrag skulle dessa arbeten ej alls eller endast långsammare och mindre effektivt kunnat fortsättas.

Hos Wenner-Grenska Samfundet har professor H. von Euler i maj 1942 anhållit om ett anslag av 9,000:— kronor för en undersökning beträffande sojabönornas näringsfysiologiska värde och deras ur denna synpunkt mest rationella odling och bearbetning. Den stora betydelse, som sojabönorna kunna få för den svenska livsmedelsförsörjningen, har redan lett till att odling av sojabönan upptagits i Sverige. Den 27 oktober 1942 upptog Wenner-Grenska Samfundets styrelse denna ansökan till behandling. I styrelsens protokoll § 4 heter det: "Styrelsen, som till fullo behjärtade vikten av undersökningar med syfte att framställa för odling i Sverige fullt lämpade arter av sojabönan — något som framginge av de förhållandevis stora anslag, som samfundet under flera år för detta ändamål beviljat A.-B. Algot Holmberg & Söner, Norrköping — fann sig av brist på tillgängliga medel förhindrad att bifalla ansökningen".

På grund av denna omständighet ha preliminära arbeten beträffande olika sorters av sojabönor näringsvärde, som satts i gång inom Vitamin-Institutet, näst avbrytas, och innevarande års skörd kan tillsvidare ej upptagas till undersökning och går förlorad för en väsentlig del av den planerade utredningen. Detta visar, hur bristande medel icke endast fördröjer utförandet av planlagda undersökningar utan även reducerar värdet av redan igångsatt och utfört arbete.

4. *Wenner-Grens Institut för experimentell biologi.*

Vid detta institut bedrivs forskningar på gränsområdena mellan biologi och medicin å ena sidan samt kemi och fysik å den andra. Institutets verksamhet

har även givit talrika resultat av praktisk betydelse för livsmedelsforskning och praktisk medicin.

I samband med inom institutet pågående vetenskapliga arbeten rörande vissa biologiskt viktiga polymeriseringsförlopp uppstod idén till framställning av en gummiersättning, kallad Telax, som torde få vidsträckt praktisk användbarhet. Telax kommer inom kort att bli föremål för industriell framställning.

Institutet är för sin drift absolut beroende av Wenner-Grenska Samfundet, som sedan 1939 lämnat ett årligt bidrag, för 1942 uppgående till 93,700:— kronor. För 1943 är anslaget sänkt till 78,700 kronor. Denna sänkning kommer att medföra betydande svårigheter för institutet under det kommande året. För år 1945 kan överhuvud taget intet anslag påräknas från Samfundet, såvida ej skatterestitution beviljas.

5. Institutet för husdjursförädling, Viad.

Detta institut startade sin verksamhet 1928 och är grundat av medel, som året innan ställts till förfogande av Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse. I engångsanslag erhöles då 514,000:— kronor. 1935 erhöles vidare 331,000:— kronor och 1938 150,000:— kronor. Allt som allt har sålunda för engångs- och tillfälliga utgifter erhållits 995,000:— kronor, vilka använts till inköp av försöksgården Viad, byggande av institutionsbyggnad, försöksladugård, andra djurstallar samt inventarier och utrustningar. Till ytterligare hjälp för inköpet av Viad har stiftelsen lånat institutet 100,000:— kronor mot säkerhet av inteckning i egendomen, vilket lån emellertid är räntefritt så länge Viad förblir i institutets ägo. Förutom dessa storartade donationer ombesörjer stiftelsen den väsentligaste delen av kostnaderna för institutets hela omfattande verksamhet, därigenom att den allt ifrån 1928 utbetalt 130,000:— kronor i årsbidrag. Dessa årsbidrag äro för närvarande garanterade t. o. m. 1947. Tillkomsten av institutet för husdjursförädling och verksamheten därstädes har tjänat som motiv för att staten icke ansett sig behöva upprätta en motsvarande institution i samband med lantbrukshögskolans husdjursförsöksanstalt vid Ultuna.

Ehuru institutet för husdjursförädling icke nu har några aktuella äskanden rörande ytterligare anslag från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse, bör det dock här framhållas att de årsbidrag, som från stiftelsen utgå till institutet, verka på övriga forskningsanstalters medelbehov i samma riktning som beskattningen. Man kan därför säga, att den skatterestitution, varom här är fråga, skulle, om den komme till stånd, även lätta det tryck som årsbidragen till institutet utöva gentemot andra institutioners omedelbara önskemål. En sådan skatterestitution skulle också kunna komma att möjliggöra tillgodoseendet av sådana behov, som i en snar framtid komma att inställa sig för institutets för husdjursförädling egen del.

Institutet för husdjursförädling har under vartdera av åren 1939, 1940 och 1941 erhållit 10,000:— kronor från Wenner-Grenska Samfundet. Dessa medel hava använts för institutets praktiskt-vetenskapliga studier över den konstgjorda nötkreatursinseminationen. Arbetet på hithörande område har redan fått betydelsefulla praktiska konsekvenser, och man kan motse att denna verksamhet snabbt kommer att ökas i betydelse och omfattning. Institutet har hos Wenner-Grenska Samfundet anhållit om oförändrat bidrag även för 1942. Samfundet har emellertid, under hänvisning till de på grund av skattebeläggningsen rådande

svårigheterna, icke kunnat bevilja anslaget, vilket ställer institutet i detta avseende i en ytterst brydsam belägenhet.

6. Sveriges Utsädesförening, Svalöf.

Sveriges Utsädesförening, som har till uppgift att genom växtförädling förbättra odlingsmaterialen av olika åkerbruksväxter, har under årens lopp haft glädjen och förmånen att från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse emottaga betydande belopp i form av donationer och anslag till främjande av olika grenar av sin förädlingsverksamhet. Sålunda erhöll Utsädesföreningen år 1931 dels ett engångsanslag på 90,000:— kronor för inredande av laboratorier och växthus för kromosomforskning och för undersökning rörande växternas frosthärdighet, dels ett årligt anslag på 20,000:— kronor under femårsperioden 1931—1935. Efter framställning från Utsädesföreningens styrelse förlängdes detta årliga anslag för ytterligare en femårsperiod.

År 1940 hemställde föreningens styrelse om ytterligare anslag för femårsperioden 1941—1946 på 23,000:— kronor, vilket anslag också beviljades. Tills dato har Utsädesföreningen sålunda från stiftelsen emottagit dels ett engångsanslag på 90,000:— kronor, dels årliga anslag på tillhoppa 223,000:— kronor, alltså mycket betydande belopp. Därjämte erhöll Utsädesföreningen år 1932 ett anslag på 30,000:— kronor för att tillsammans med professor Sven Odén vid Experimentalfältet utföra försök med odling av sädeslag och rotfrukter m. m. i artificiellt ljus.

Förutom nämnda anslag har ett betydande belopp genom dåvarande förståndarens för Sveriges Utsädesförening, professor H. Nilsson-Ehles förmedling utverkats åt S. Kalmar läns hushållningssällskap för inköp av egendomen Ekerum på Öland, till vilken Utsädesföreningen har förlagt sin filialstation för sydöstra Sverige.

De från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse sålunda erhållna anslagen hava varit av mycket stort värde, i första hand genom att tack vare dem det blivit möjligt för Utsädesföreningen att bedriva växtförädlingsarbete efter en ny linje med fördubbling av kromosomtalet som mål. För dessa arbeten, som bedrivs på mycket lång sikt, hade anslag svårigen kunnat erhållas av statsmedel. Vidare ha tack vare dessa anslag i alla hänseenden moderna laboratorier för kromosomundersökning och frosthärdighetsförsök kunnat skapas.

För att möjliggöra en ytterligare rationalisering av Utsädesföreningens verksamhet och framför allt för att skapa möjlighet för ett mera intensifierat forsknings- och försöksarbete vid såväl Utsädesföreningens huvudanstalt som vid dess filialer i landets olika delar, tillhoppa 8 stycken, skulle föreningen vara i behov av ytterligare ganska betydande donationsmedel, och är det föreningens avsikt, att till Wallenbergska stiftelsen också ingiva ansökan härom. Vidare har det varit ett gammalt önskemål, att föreningen i Svalöf skulle kunna förvärva mera jord för sin försöksverksamhet. Efterhand som verksamheten utökats, har nämligen behovet härav blivit allt mera trängande. Ett tillfälle härtill har just nu yppat sig, i det att föreningen av Trolleholms fideikommiss erbjudits förvärva en egendom på c:a 45 hektar, belägen intill föreningens tidigare jordbruk. Skulle denna egendom nu icke kunna förvärfvas utan i stället komma att försäljas och högst sannolikt komma att utstyckas till tomter, finnas inga möjligheter mera för föreningen att på nära håll, intill dess nuvarande institution på Svalöf förvärva tillräckligt med jord för sin under stark utveckling stadda

försöksverksamhet. Det råder icke något tvivel om att detta skulle i hög grad kunna verka hämmande på föreningens utveckling överhuvud taget och onödigt splittra och fördyra verksamheten.

För den ifrågavarande egendomen har begärts en köpesumma på 140,000:— kronor. Härjämte skulle erfordras c:a 60,000:— kronor för uppförande av nya ekonomibyggnader för föreningens verksamhet i övrigt nödiga lokaler på egendomen.

För modernisering av föreningens filialer i ovan angivna syfte skulle erfordras nedanstående belopp:

Kalmarfilialen (Ekerum, Öland), Östgötafilialen (Linköping), Västgötafilialen (Skara) och Ultunafilialen	15,000:— kronor till vardera för inköp av diverse apparater, vågar, torkskåp m. m.	60,000:—
Värmlandsfilialen (Varpnäs) för uppförande av institutionsbyggnad m. m.		115,000:—
Västernorrlandsfilialen (Lännäs, Undrom) för inköp av apparater, vågar m. m.		10,000:—
Jämtlandsfilialen (Torsta, Ås) för uppförande av institutionsbyggnad m. m.		100,000:—
Övre Norrlandsfilialen (Luleå) för inköp av apparater, vågar m. m.		10,000:—
	Tillhoppa kronor	295,000:—

För modernisering av Utsädesföreningens filialer jämte nödiga byggnader vid två av filialerna skulle alltså erfordras ett anslag på tillhoppa 295,000:— kronor, vartill komma ovan nämnda 200,000:— för inköp av försöksgård till föreningens huvudanstalt på Svalöf samt uppförande av byggnader därå. För Sveriges Utsädesförening skulle det vara av den allra största betydelse och i hög grad bidra till utvecklingen av dess verksamhet, om dessa anslag och särskilt anslaget till försöksgården på Svalöf samt till inköp av apparater m. m. till filialerna kunde erhållas från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse.

7. Svenska Vall- och Mosskulturföreningen.

Svenska Vall- och Mosskulturföreningen har tvenne gånger haft förmånen att erhålla anslag från här nedan angivna stiftelser.

Sålunda erhöll dess ena moderorganisation, Svenska Mosskulturföreningen, år 1935 från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse ett anslag av 50,000 kronor till bestridande av kostnader i samband med en allmän upprustning av föreningens resurser för utövande av dess verksamhet, försöksgårdarnas iståndsättande, institutions och vegetationsgårdens reparation och förbättring i flera avseenden samt återställande av vissa på grund av bristande statsanslag förbrukade fondmedel till den svenska torvmarksforskningens fromma.

Från Wenner-Grenska Samfundet har föreningen under senaste år fått emottaga en donation om 100,000:— kronor för att ge föreningen möjlighet att komplettera en 20-årig, av statsmakterna bekostad studiegårdsverksamhet vid fullständiga jordbruk med motsvarande verksamhet vid ett antal s. k. ofullständiga jordbruksenheter, dels egentliga bondgårdar, dels arbetarsmåbruk. Den forskningsuppgift, där här är fråga om, gäller bl. a. att lämna bidrag till bely-

sande av vilka jordbruksekonomiska utvecklingsmöjligheter som föreligga för dessa s. k. ofullständiga jordbruk i jämförelse med motsvarande utvecklingsmöjligheter för de s. k. fullständiga brukningsdelarna. Förutom hithörande jordbruksekonomiska studier berör företaget forskningsverksamhet i avseende på så viktiga frågor som skogsbetesfrågan, frågan om sambandet mellan naturlig mark- och vegetationstyp å ena sidan och resultaten av nyodlingsarbete till åker och till kulturarbete på fastmarks- resp. torvjord å andra sidan, frågan om skilda sätt för överförande av naturmark till kulturmark, frågan om uttröande av möjligheterna till vallfröproduktion inom områden där sådan tidigare icke förekommit men måste införas för att uppnå en tillfredsställande vallinsådd; vidare ett flertal jordbrukstekniska uppgifter som icke kunna lösas genom vanliga parcellförsök utan för att vinna belysning fordra disponerandet av jordbruksenheter av skilda typer i deras helhet.

Den angivna verksamheten vid tolv stycken s. k. ofullständiga brukningsdelar kan med hjälp av erhållna 100,000:— kronor hållas i gång under högst 5 år. Verksamheten vid de med statsmedel understödda tolv stycken s. k. fullständiga brukningsdelarna är emellertid upplagd för en tid av 20 år, och det är givetvis minst lika angeläget att verksamheten vid de ofullständiga, för Norrland synnerligen karakteristiska brukningsdelarna fortgår under lika lång tid. Först genom iakttagelser under en lång serie av år kunna verkligt givande forskningsresultat uppnås. Det är därför föreningens förhoppning att genom ytterligare anslag verksamheten skall kunna utsträckas till att omfatta angivna 20 år. Föreningens ursprungliga framställning till Wenner-Grenska Samfundet avsåg också ett anslag av 500,000:— kronor, ehuru Samfundet, bl. a. på grund av skattebeläggningen på 1938—1941 års inkomster, icke beviljade mer än 100,000:— kronor för verksamhetens start.

Föreningens verksamhet har f. ö. den karaktär, att till densamma hör att snabbt upptaga aktuella uppgifter till behandling just när dessa uppträda. Effektiviteten i arbetet förtages i hög grad, när de aktuella arbetsuppgifterna icke kunna planeras, än mindre upptagas till behandling, förr än å ena sidan det lyckats föreningen att erhålla statsmakernas intresse för dem, å andra sidan den tid förflutit som det tar att från underdånig framställning om statsanslag ernå själva statsanslaget. Det är i sådana fall, som enskilda anslag på ett alldeles särskilt verksamt sätt kunna befordra forskningen. De medel, som sålunda tämligen snabbt kunna lösgöras för en uppgift, göra just på grund därav en betydligt större effekt än lika stora medel, beviljade flera år efter det att uppgiften uppnått aktualitet.

Med anledning av vad sålunda anförts, får Svenska Vall- och Mosskulturföreningen härmed uttala sin livliga förhoppning att Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse samt Wenner-Grenska Samfundet måtte beviljas skatterestitution, för att därigenom den svenska jordbruksforskningen må erhålla ökade möjligheter till ett väl behövt, verksamt ekonomiskt stöd.

8. Nordiska jordbruksforskarens förening.

Under senare årtionden har det alltmera framgått, såväl genom forskningsarbete som på grund av vunna erfarenheter, att människans och djurens livskraft och sundhet väsentligen är beroende av den näring som erbjudes och dess beskaffenhet. Mer och mer har också forskningen kunnat påvisa betydelsen av an-

dra egenskaper än de rent energigivande i föda och foder. Så har det exempelvis ådagalagts, att brist på vissa vitaminer helt eller delvis kan ödelägga organismens funktionsduglighet. Här föreligger alltså ett för vår tillvaro och hälsa grundläggande forskningsområde.

Ett klarläggande i vidsträcktare mån än vad som hittills varit möjligt av dessa frågor tillhör utan tvekan de åtgärder, som äro av den största betydelse för människans och husdjurens välbefinnande och hälsa. Uppgifternas mångfald och invecklade natur gör emellertid, att arbetet icke i tillräcklig omfattning kan bedrivas vid en enda institution. Det bästa resultatet kan ernås endast genom samarbete mellan olika forskare, institutioner och föreningar.

Nordiska Jordbruksforskarens Förening är en sammanslutning av jordbruksforskare i vidsträckt bemärkelse, vetenskapsmän, lärare och konsulenter samt praktiska jordbrukare m. fl., med en administrativ avdelning för vart och ett av de nordiska länderna. Det vetenskapliga och tekniska arbetet är uppdelat på 12 sektioner med sina speciella ändamål; verksamheten inom sektionerna är oberoende av de geografiska gränserna. På denna, enligt tjugufemårig erfarenhet, tillförlitliga grund söker föreningen främja det nordiska grundläggande forskningsarbetet på jordbruksområdet. Medan antalet verksamma personer för skilda specialområden är litet i varje särskilt land, har Norden som helhet dock en ganska stor forskarkår med ett flertal varandra kompletterande institutioner. Genom en ordnad samverkan mellan dessa kunna värdefulla resultat vinnas. Föreningen har blivit ett forum för nordiskt samarbete på jordbruksforskningens område och har i detta avseende visat sig fylla ett verkligt behov. För sin publikation, Nordisk Jordbruksforskning, får föreningen statligt understöd från de olika länderna.

Med hänsyn till det stora allmänna värdet av ovannämnda undersökningar och samarbetets nödvändighet för uppnåendet av bästa möjliga resultat upptog N. J. F:s sektioner för gräsmarkskultur och husdjursskötsel år 1938 en av dessa forskningsuppgifter på sitt arbetsprogram, nämligen *frågan om produktionen av kvalitetsfoder samt inverkan av sådant foder på de animaliska produkternas beskaffenhet och på folkhälsan*. I en ansökan år 1939 till Wenner-Grenska Samfundet av ett bidrag av 25,000:— kronor för arbetets igångsättande framförde den svenska avdelningen sina synpunkter på detta stora arbetsproblem. Av det begärda beloppet erhöll avdelningen på grund av brist på medel endast 10,000:— kronor för undersökningarnas påbörjande. Med stöd därav har under år 1941 och 1942 ett förberedande arbete bedrivits vid några institutioner i Sverige och Danmark, varav intressanta och för det fortsatta arbetet vägledande resultat föreligga.

För att detta stora arbete skall kunna anordnas i önskvärd utsträckning och bedrivas med den allsidighet och snabbhet, som är önskvärd, med hänsyn till undersökningarnas vikt för produktionen av kvalitetsfoder och för folknäringsens befremjande, har ett engångsanslag beräknats av 100,000:— kronor för närmaste året samt för de följande fem åren 50,000:— kronor årligen eller tillsammans 350,000:— kronor. Det högre beloppet för det närmaste året beror på nödvändigheten av att anskaffa erforderlig laboratorieutrustning och diverse utensilier m. m.

Det gäller här sålunda ett i första hand för husdjurens sundhet och produktionsduglighet stort och ekonomiskt betydelsefullt arbetsområde, med berättigade krav på arbetets omedelbara genomförande. Möjligheten att verkligen kunna uträtta något värdefullt är emellertid helt och hållet beroende på i vad mån tillräckliga ekonomiska resurser härför kunna ställas till förfogande. Skulle medel icke kunna uppböras, måste föreningens nu påbörjade arbeten nedläggas.

Med hänsyn härtill och då utsikterna att erhålla tillräckligt understöd på andra vägar äro små, är det föreningens livliga förhoppning, att de stora stiftelser och samfund, som inrättats för samhällsgagnande forskningsverksamhet, icke måtte genom den nu uttagna beskattningen berövas en väsentlig del av sina möjligheter att för närvarande i erforderlig utsträckning bedriva en välbehörlig understödsverksamhet.

Av ovanstående redogörelse framgår, att det är mycket betydande anslagsbehov för vetenskapliga forskningar av ekonomisk betydelse för vårt land, som för närvarande föreligga och för vilkas tillgodoseende möjligheterna väsentligt minskats genom här ifrågasatt skattebeläggning av 1938—1941 års inkomster. Enligt uppgift från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse har Stiftelsen på grund av Regeringsrättens utslag dels erlagt dels att efter beräkning framdeles erlägga för åren 1938—1941 sammanlagt 2,038,362:— kronor i skatter, därav 1,246,256:— kronor i kronoskatt (med värmskatt), för Wenner-Grenska Samfundet utgör motsvarande skattebelopp enligt meddelande av Samfundets sekreterare 391,451:— kronor, därav 208,305:— kronor i kronoskatt (med värmskatt).

Vi kunna givetvis icke yttra oss om till vilken grad Stiftelsen och Samfundet skola kunna komma att finna det riktigt och möjligt att tillmötesgå här ifrågasatta anslagsbehov från de olika föreningarnas och institutionernas sida, men med tanke på det stora intresse och den välvilja, som Stiftelsen och Samfundet enligt vår här lämnade framställning genom betydande anslag redan visat deras strävanden, äro vi övertygade om att Stiftelsen och Samfundet skola, på det sätt med avseende på medlens fördelning för olika vetenskapliga ändamål i allmänhet, som de själva finna lämpligt, så långt som möjligt tillgodose våra önskemål. Under alla omständigheter kan fasthållas därvid att om skatterestitution beviljas, väsentligt ökade möjligheter därtill skola föreligga och att det ur alla synpunkter beklagliga avbrott i den vetenskapliga verksamhetens kontinuitet, som skattebeläggningsmedfört, skall kunna till allmänt gagn återställas.

En restitution till Wallenbergska Stiftelsen resp. Wenner-Grenska Samfundet av de statsskattebelopp, som för åren 1938—1941 dels redan erlagts dels påförts dem, synes oss så mycket mera motiverad, som vid 1939 års riksdag både i första och andra kammaren motioner framlades uti vilka hemställdes, "att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åvägabringande snarast möjligt av sådana bestämmelser i lagen, varigenom skattefrihet uttryckligen fastslås för stiftelser och fonder, vilkas avkastning går till samhällsgagneliga eller allmänt kulturella ändamål eller till ändamål av gagn för kommuner". Frågan hänvisades emellertid av riksdagen till redan sittande skattekommittéer, och skattefrihet för Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse samt Wenner-Grenska Samfundet blev först av 1942 års riksdag i lag fastställd. Hade motionerna år 1939 av Riksdagen bifalits, torde åtminstone för 1940 och 1941 års inkomster skatter ej nu behövt erläggas. Slutligen vilja vi endast erinra därom, att vederbörande Stiftelse och Samfund ju varit skattefria t. o. m. 1937 års inkomst. Likaså har Chefen för Kungl. Finansdepartementet (i Kungl. Maj:ts proposition till 1942 års riksdag nr 134, sid. 47) uttalat "att det icke av de av regeringsrätten meddelade utslagen i målen rörande Knut och Alice Wallenbergs stiftelse samt Wenner-Grenska Samfundets beskattning torde fullt otvetydigt framgå, att en stiftelse med huvudsakligt ända-

mål att stödja vetenskaplig forskning icke redan enligt gällande bestämmelser eller grunderna för desamma skulle kunna erhålla skattebefrielse.”

För Föreningen för växtförädling av fruktträd, Balsgård.

H. Nilsson-Ehle.

Fredrik Nilsson.

För Föreningen för växtförädling av skogsträd, Ekebo.

N. Sylvén.

För Stockholms Högskolas kemiska forskningsinstitut, d. v. s. Vitamin-Institutet (Biokemiska Institutet) och Institutet för organisk kemisk forskning.

H. von Euler.

För Wenner-Grens Institut för experimentell biologi.

John Runnström.

För Institutet för husdjursförädling, Viad.

Gert Bonnier.

För Sveriges Utsädesförening, Svalöf.

A. Åkerman.

Föreståndare.

För Svenska Vall- och Mosskulturföreningen.

Gerhard Rappe.

Föreståndare.

För Nordiska jordbruksforskarens förening.

A. Elofson.

Ordf.
